

UNESCO-koulujen ASPnet-verkoston strategia 2014 - 2021

Maailmanlaajuinen verkosto vastaa koulujen maailmanlaajuisiin haasteisiin: Kasvatus globaaliin kansalaisuuteen ja kestävän kehityksen edistämiseen

Johdanto

Vuonna 2013 tuli täyteen 60 vuotta UNESCO-koulujen verkoston (ASPnet) menestyksestä sitoutumista työhön koulutuksen laadun parantamiseksi kaikkialla maailmassa tavoitteena ”rakentaa rauhaa lasten ja nuorten mieliin ja sydämiin”. Kun ASPnet-verkosto käynnistettiin 1953, mukana oli 33 koulua 15 maasta. Nykyisin se on laajin globaali kouluverkosto, johon kuuluu 9700 instituutiota 180 maassa, esikouluista opettajankoulutuslaitoksiin. ASPnetia sanotaan usein ”sykemittariksi”, joka herkästi aistii maailman tapahtumat sekä ”tahdistimeksi”, joka pyrkii tuomaan uudet haasteet ja ongelmat luokkahuoneisiin niin, että oppilaista kasvaa valmiimpia käsittelemään tämän hetken ja tulevaisuuden haasteita. ASPnet on kyennyt muuntamaan YK:n ja UNESCO:n ihanteet ja prioriteetit paremmaksi oppimiseksi tehokkaiden pilotti- ja lippulaivaprojektien avulla sekä tuottamalla innovatiivisia koulutusmateriaaleja.

Jotta koulutus voi tehokkaasti vastata tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin, painopiste tulee asettaa koulutuksen laatuun ja merkityksellisyyteen. Tiedot, taidot ja kompetenssit pitää päivittää 21. vuosisadalle, rauhaa ja kestävää kehitystä edistäviä asenteita ja toimintaa tulee tukea sekä edistää vastuulliseen kansalaisuuteen kasvamista. Näihin taitoihin ja kompetensseihin kuuluvat luova ongelmanratkaisu, kriittinen ajattelu sekä oppiminen elämään yhdessä kulttuurisesti yhä moninaisemmassa maailmassa. Lyhyesti sanottuna, ei-kognitiivisten elementtien ja koulutuksen mielekkyyden tärkeys kasvaa. Kuten YK:n pääsihteeri Ban Ki-Moon totesi, kun Global Education First Initiative (GEFI) aloite käynnistettiin vuonna 2012:

Koulutuksen täytyy kokonaisvaltaisesti toteuttaa keskeistä rooliaan ja tehtäväänsä auttaa ihmisiä rakentamaan oikeudenmukaisempaa, rauhallisempaa, suvaitsevampaa yhteiskuntaa kaikille. Sen täytyy tarjota ihmisille ymmärrys, taidot ja arvot, joita tarvitaan ratkaistaessa 21. vuosisadan monitasoisesti toisiinsa kytkeytyneitä haasteita.¹

GEFI perustettiin aikaansaamaan uusi sysäys kansainvälisesti sovittujen vuoden 2015 koulutustavoitteiden saavuttamiseksi. Aloitteen keskeinen tavoite on saada jokainen lapsi kouluun, parantaa koulutuksen laatua ja tukea maailmankansalaisuutta. Vuoden 2015 loppuun keskitytään YK:n vuosituhattavoitteiden toteuttamiseen ja samalla hahmotellaan post-2015 kehitystavoitteita. Todennäköisesti post-2015 kehittämiskohteet sisältävät alemman perusasteen koulutuksen lisäksi myös ylemmän perusasteen ja toisen asteen. Samalla painopiste siirtyy kouluun pääsystä laatuun, tasa-arvoon ja taitoihin. Globaalikasvatus (GCE) ja kestävän kehityksen kasvatus (ESD) tukevat hyvin tätä muutosta.

Seuraavien kahdeksan vuoden aikana, ASPnet-verkoston täytyy vastata koulutuksen tarpeisiin nopeasti muuttuvassa ja yhä kompleksisemmassa maailmassa. Seuraavan strategian täytyy näin ollen olla joustava ja vaatii säännöllistä uudelleenarviointia muuttuva ympäristö huomioiden. Globalisaatio ja kasvava keskinäinen sidonnaisuus vaativat lisääntyvää verkostoitumista ja yhteistyötä. ASPnet on osoittanut merkittävää potentiaalia maailmanlaajuisen koulujen verkostoitumisen ja koulutusinnovaatioiden kehittämiseen, mikä on suurelta osin hyödyntämättä. UNESCO voi käyttää paljon paremmin hyödyksi

¹ http://www.globaleducationfirst.org/files/GEFI_Brochure_ENG.pdf

ASPnet-verkosta pyrkimyksissään kohti ja soveltaessaan post-2015 globaaleja koulutustavoitteita (Post-2015 Global Education Agenda).

UNESCO:n keskipitkän aikavälin strategialuonnoksen, ohjelman ja budjetin mukaisesti, ASPnet keskittyy edistämään erityisesti strategista tavoite 2:a: *oppijoiden voimaannuttamine*, jotta heistä voisi kasvaa luovia ja vastuuntuntoisia maailmankansalaisia kehittämällä heidän tietojaan, asenteitaan ja taitojaan koskien rauhaa, ihmisoikeuksia ja kestävä kehitystä sekä UNESCO:a ja YK:n prioriteetteja. ASPnet-verkosto myös tukee ESD:n globaalien toimintaohjelman (Global Action Programme) toteutusta ja toimeenpanoa.

ASPnetin kansallisille koordinaattoreille sekä valikoiduille ASPnet-kouluille vuosina 2012/2013 lähetetyn arviointikyselyn vastaukset osoittivat selkeästi, että verkoston keskeinen vahvuus on sen vakiintuneissa rakenteissa, jotka tarjoavat väljän suoraan tiedon jakamiseen: UNESCO:n kansalliset toimikunnat ja ASPnet-koulut muodostavat ennennäkemättömän kattavan globaalien verkoston, jonka välityksellä voidaan levittää tietoa ja hyviä käytäntöjä suureen määrään yhteisöjä suhteellisen lyhyessä ajassa.

Seuraava strategia rakentuu tälle ASPnetin erityiselle vahvuudelle sekä Korean tasavallan ja UNESCO:n yhdessä järjestämän kansainvälisen foorumin tuloksille. Foorumi järjestettiin 7. - 9.9.2013 ja sen teemana oli "UNESCO ASPnet maailmankansalaisuuden puolesta: Rauhankasvatus ja kasvatus kestävä kehityksen edistämiseksi". Foorumi suositteli "maailmankansalaisuutta" ASPnetin pääteemaksi vuosina 2014 - 2021.⁴ Se myös hyödyntää UNESCO:n järjestämän globaalikasvatuksen (GCE) teknisen konsultaation tuloksia (Soul 9. - 10.9.2013)⁵, käynnissä olevia post-2015 konsultaatioita sekä kestävä kehityksen kasvatuksen (ESD) globaalia toimintaohjelmaa.

Gloaalikasvatuksen (GCE) tavoitteena on voimaannuttaa oppijoita omaksumaan paikallisesti ja globaalisti aktiivinen rooli heidän kohdatessaan maailmanlaajuisia haasteita ja vastatessaan niihin sekä viime kädessä kasvamaan toimijoiksi, jotka ennakoivasti edistävät rauhaa ja kestävä kehitystä sekä tukevat maailman kehittymistä oikeudenmukaisemmaksi, suvaitsevaisemmaksi ja turvallisemmaksi kaikille. Gloaalikasvatus on transformatiivista. Se antaa oppijalle mahdollisuuden ja osaamisen toteuttaa omia oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan paremman maailman ja tulevaisuuden edistämiseksi. Se ammentaa muista transformatiivisen oppimisen prosesseista kuten ihmisoikeus-, kestävä kehityksen, kansainvälisyys- ja interkulttuuristen taitojen sekä rauhankasvatus.² Kestävä kehitystä ei voi savuttaa vain teknologisia ratkaisuilla, poliittisella säätelyllä tai talouskannustimilla. Se vaatii perustavanlaatuisen ajattelu- ja toimintatavan muutoksen, ja sen seurauksena siirtymiseen kestävään elämäntapaan. Vain kasvatus ja oppiminen kaikilla tasoilla ja kaikissa sosiaalisissa konteksteissa voi saada aikaan tämän kriittisen muutoksen.

Kestävä kehityksen kasvatus (ESD) pyrkii maailmanlaajuisesti muuttamaan koulutuksen suuntaa siten, että kaikilla on mahdollisuus omaksua ne arvot, asenteet, taidot ja tiedot, joita tarvitaan kestävä kehityksen edistämiseen.³

2) Global Citizenship Education: An Emerging Perspective, Outcome Document of the Technical Consultation on Global Citizenship Education, 2013.

3) UNESCO Programme and Budget 2014-2017, 37 C/5.

4) International Forum for the 60th Anniversary of the UNESCO ASPnet: A Recommendation for Strategy and Plan of Action, 2013.

5) Global Citizenship Education: An Emerging Perspective, Outcome document of the technical consultation on global citizenship education, 2013.

I. ASPnetin päätavoite:

ASPnet pyrkii edistämään laadukasta koulutusta rauhan ja kestävän kehityksen saavuttamiseksi.

II. ASPnetin toiminnalliset tavoitteet:

1. Integroida globaalikasvatus (GCE) ja kestävän kehityksen kasvatus (ESD) ASPnet-koulujen opetussuunnitelmiin ja oppimisprosesseihin.
2. Kokeilla innovatiivisia lähestymistapoja ja oppimismenetelmiä globaali- ja kestävän kehityksen kasvatukseen ASPnet-kouluissa.
3. Vahvistaa tiedon, kokemusten ja hyvien käytäntöjen jakamista ASPnet-koulujen kesken.

III. Toimintatavat:

- 1.1 Järjestetään koulutuksia ja foorumeita ASPnet-koulujen rehtoreille, opettajille ja opiskelijoille
- 1.2 Tarjotaan ASPnet-kouluille opetusmateriaaleja globaalikasvatuksesta ja kestävän kehityksen kasvatuksesta
- 2.1 Käynnistetään uusia lippulaivahankkeita valikoiduissa ASPnet-kouluissa innovatiivisten globaali- ja kestävän kehityksen kasvatusmenetelmien kehittämiseksi
- 2.2. Synnytetään innovaatioita olemassa olevissa lippulaivahankkeissa.
- 3.1. Perustetaan yhteistoiminnallisia verkkoympäristöjä globaalikasvatukseen (GCE) ja kestävän kehityksen kasvatukseen (ESD).
- 3.2. Parannetaan verkostoitumista, hallintoa ja viestintää tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntämällä sekä henkilökohtaisten vaihtojen avulla.

IV. Toimintasuunnitelma 2014 - 2017 (esimerkkejä):

- 1.1.1. Järjestetään kansainvälinen ASPnet-opiskelijoiden foorumi 6. - 7.11.2014 ja kansainvälinen ASPnet-opettajien foorumi 7.11.2014 (Okayamassa Japanissa) liittyen UNESCO:n kestävän kehityksen maailmankonferenssiin.
- 1.2.1. Koulutussektori, muut sektorit ja eri maiden Ulkoministeriöt tuottavat maksutonta ja vapaasti saatavaa koulutusmateriaalia globaalikasvatuksesta ja kestävästä kehityksestä sekä muuta asiaan liittyvää koulutusmateriaalia testattavaksi/kokeiltavaksi.
- 2.1.1. Käynnistetään uudet lippulaivahankkeet globaalikasvatuksesta ja kestävän kehityksen kasvatuksesta (sisältäen luonnon monimuotoisuuden, ilmastonmuutoksen ja riskien hallinnan katastrofitilanteissa)
- 2.1.2. Vahvistetaan ja tuetaan uusia innovaatioita jo olemassa olevissa lippulaivahankkeissa, (esim. Baltic Sea, Blue Danube River, Caribbean Sea, Sandwatch, Learning for the Future, World Heritage Education Projects)

3.1.1. Tuotetaan kansainvälisessä työpajassa oppilaille ohjekirja sekä opettajille koulutuskokonaisuus globaalikasvatuksesta, rauhankasvatuksesta ja kestävästä kehityksestä (ASPnet in Action - II vaihe)

3.2.1. Muodostetaan pienempiä alueellisia virtuaaliverkostoja edistämään yhteistyötä keskeisissä alueellisissa toimintakohteissa.

V. Strategia:

Tehokkaan ASPnet-verkoston toiminnan turvaamiseksi, täytyy suorittaa seuraavia toimenpiteitä:

- Taata riittävät henkilö-, taloudelliset ja materiaaliresurssit tehokasta koordinoitua varten kaikilla tasoilla
- Vahvistaa laajempaa ja suppeampaa alueellista yhteistyötä keskeisten alueellisten toimintakohteiden tunnistamiseksi
- Käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja kokemusten jakamiseen ja vaihtoon
- Edistää kokonaisvaltaista koko koulun kattavaa lähestymistapaa oppimisen virittäjänä ja hyvien käytäntöjen kannustimena
- Vahvistaa verkostoa laajempien kumppanuuksien avulla (esim. UNESCO:n puheenjohtajat, II kategorian keskuskeskukset, media ja yksityinen sektori)

Tehokas ASPnet-verkoston kansainvälinen koordinointi on avaintekijä

- ASPnetiä koskevan tiedon ja informaation vaihdossa kaikilla tasoilla (kansainvälisellä, alueellisella, kansallisella ja koulutasolla)
- kansainvälisten lippulaivaprojektien, erityistapahtumien, kampanjoiden, YK:n kansainvälisten vuosien ja maailmanlaajuisten kilpailujen toteuttamisessa
- osallistuvien instituutioiden kontaktien ja solidaarisuuskytkösten tukemisessa/rohkaisussa
- ASPnet koulujen hyvien käytäntöjen keräämisessä, analysoinnissa ja edistämässä maailmanlaajuisesti.

ASPnet-verkosto on tärkein työkalu YK:n arvojen levittämisessä ja YK:n roolin ja merkityksen välittämisessä koskien globaaleja haasteita. ASPnetin kansallisten koordinaattorien, rehtorien, opettajien ja oppilaiden odotetaan ottavan aktiivinen rooli omilla kouluissaan, yhteisöissään, yhteiskunnissaan, valtioissaan sekä kansainvälisessä yhteisössä YK:n ja UNESCO:n ihanteiden ja arvojen tavoittelussa. Tässä työssä he tarvitsevat tunnustusta, resursseja sekä tukea paikallisilta koulutuksen järjestäjiltä ja valtakunnallisella tasolla Opetushallitukselta ja Opetusministeriöltä. Lisäksi tarvitaan tukea ASPnetin kansainväliseltä koordinoinnilta. Kansallisella tasolla päätetään optimimäärästä mukana olevia kouluja kattaen eri tasot esiopetuksesta opettajainkoulutukseen sekä alueellisesti maaseutu ja kaupungit, siten että kunnallisilla kouluilla on etusija ja ottaen huomioon kansallisen kapasiteetin verkoston tehokkaan kansallisen koordinoinnin takaamiseksi.

Laajojen ja suppeampien alueellisesti keskeisten toimintakohteiden tunnistaminen vahvistaa yhteistyötä ASPnetin käynnissä olevissa alueellisissa lippulaivaprojekteissa sekä innovatiivisten alueellisten koulutushankkeiden käynnistämässä.

Tieto- ja viestintäteknologian (kuten globaalikasvatuksen ja kestävä kehityksen kasvatuksen verkkoympäristö sekä alueelliset verkkoympäristöt) optimaalinen hyödyntäminen tukee informaation ja hyvien käytäntöjen jakamista sekä toimintojen tehokasta johtamista ja hallinnointia.

Kokonaisvaltainen koko koulun kattava lähestymistapa on erityisen lupaava tapa tarjota jokaiselle oppilaalle mahdollisuus omaksua arvot, taidot ja tiedot, joita hän tarvitsee kestävän rauhan ja kehityksen aktiiviseen edistämiseen ja jotka tukevat tehokasta 21. vuosisadan haasteisiin vastaamista ASPnet-kouluissa.

Koulujen toiminnan ohjaaminen sopusoinnussa rauhan ja kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa edellyttää:

- paikallisten ja globaalien avainkysymysten integroimista opetussuunnitelmaan
- vuorovaikutuksen ja osallisuuden huomioimista opetuksen ja oppimismenetelmien valinnassa ja suunnittelussa siten, että edistetään kriittistä ajattelua, asenteiden muutosta ja maailmankansalaisuutta
- ”vihreän koulun” käytäntöjen soveltamista kaikissa koulun toiminnoissa koko koulu oppimisympäristönä
- koulun tavoitteiden ja toiminnan kytkemistä koulun lähiyhteisöön ja -ympäristöön ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja kestävän kehityksen edistämiseksi.

ASPnet-koulut toimivat tienraivaajina tälle kokonaisvaltaiselle koko koulun kattavalle lähestymistavalle.

Riittävien resurssien ja näkyvyyden turvaamiseksi ASPnetille muodostetaan kattava verkosto, johon kuuluvat paikallinen yhteisö, paikalliset ja kansalliset koulutustoimijat, opettajainkoulutuslaitokset, yksityinen sektori, tiedotusvälineet ja media, järjestöt, UNESCO:n päämaja (erityisesti koulutussektori ja kaikki ohjelmasektorit) UNESCO:n puheenjohtajat ja II kategorian keskuskeskukset sekä kansalliset UNESCO-toimikunnat ja muut YK:n yksiköt.